Почтову оплату заплачено гуртом. | Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

Ч. 2. | Львів, 5 грудня 1928. | Рік I.

Виходить два рази в місяць.
* *
РОБІТНИЧА СПРАВА
Львів, Коперника 28/II.
Тел. ч. 53-48.
* *
Конто ПКО. 151.520.

Робітнича Справа

Український соціялістичний часопис.

Передплата на рік 6 зол., на півроку 3 зол., до кінця 1928 р. 1·50 зол. За границю 1 амер. доляр на рік.
* *
Редакція рукописів не звертає. Непідписаних дописів не містить.
Ціна прим. 25 сот.

Б О Р І Т Е С Я — П О Б О Р Е Т Е !

Під оден червоний прапор!

Перед західно-українськими масами працюючого народу стоїть важке завдання обєднати всі свої сили в місті і в селі **в одну** справну й сильну організацію.

Перші піоніри українського соціялістичного руху в Галичині і на Великий Україні працювали рівночасно міже українським робітництвом міста і між працюючими села. Тут не робили вони ніякого розділу — навпаки, такий розділ вважали вони шкідливим. Це виходить ясно з усіх писань і думок Драгоманова, Франка, Павлика й інших.

Це було при кінци минулого століття. Це є в часі, коли в цілому соціялістичному рухові західно-ев-всевладно погляд Карла Маркса ропейського пролетаріяту царював про потребу диктатури міського пролетаріяту; як чинника, що на своїх виключно плечах має винести тягар перобудови сучасного ладу на соціялістичний.

Вже тоді представники соціялістичного руху українського народу ставилися критично до цього помилкового становища Карла Маркса. Вони, що вийшли з наскрізь селянської маси, оцінювали ролю селянства в соціялістичному рухові о много зріліше, як ці теоретики західно-європейських соціялістичних течій, які свої міркування і тези будували виключно на обсер-мсікого робітничого елементу.
вації розвитку промисловости й

Весь розвиток соціялістичної думки у 20 столітті, а найпаче гіркий досвід часів по комуністучній революції в Росії, яка прямувала а й тепер ще намагається будувати новий европейський лад по згаданій вище рецепті Маркса — виказав, що соціялістичного будівництва не вдається повести без активної співучасти селянства, а вже найменше, проти його.

Тому в програмах майже всіх соціяль-демократичних партій в Европі пороблено величезні зміни у відношенні поглядів що до ролі селянства. Повстає ціла нова соціялістична література, яка докладно обговорює це питання. Всюди підчеркається **конечність** притягнення працюючих мас села до одної соціялістичної лави з працюючими міста, причому обом чинникам признається рівнорядну ролю.

Коли тепер переглядаємо сучасну соціялістичну літературу на тему селянства, коли бачимо як »послідовні наступники« (як вони про себе пишуть) науки Маркса — російські большевики, під ударами дійсности завертають від своєї первісної політики нехтування селом — то мусимо признати, що шлях, яким ішли батьки українського соціялістичного руху, був правильний. Навпаки, помилкою був розділ, котрий наступив в 1899 р., в якому з української радикальної партії виділилася ґрупа, що створила окрему політичну орґанізацію українського пролетаріяту — Українську Соціяль-Демократичну Партію. Помилкою о стільки, що треба було зужити для створення нової орґанізації, богато сил, яких можна було використати для скріплення вже істнуючої орґанізації всіх працюючих. Той розділ ослабив і сільський український пролетаріят і міський — віддалив їх від себе ідейно — впрочім зовсім непотрібно. Розділ часто кидав українську соціяль-демократію в обійму, бувало за сердешні, Попської Партії ло за сердешні, Попської Партії Соціялістичної. Бувало, так сердешні були це обійми, що в них сотки українського робітництва пропадало.

Не можна сказати, що УСДП. не відограла великої ролі в орґанізації українського міського робітництва! Тут вона і виключно вона має великі заслуги. Але при згідній праці сільського пролетаріяту, в одній сильній орґанізації можна було зробити о много більше.
було зробити омного більше.

Коли сьогодня соціялістичний рух Европи обертається всім лицем до села, коли підчеркує, що без села неможлива перебудова сучасного ладу на новий соціялістичний — то немає зовсім рації сьогодня в нас роздрібнювати істнуючі в нас українськ соціялістичні сили.

Говоримо цілком виразно:

Українське селянство великою лавою стоїть у соціялістичній орґанізації Український Соціялістично-Радикальній Партії. Щораз нові сили пристають до цієї соціялістичної партії, що її створили перші українські соціялістичні будівничі з перед 50 і 40 літ.

УСРП. є партією **всіх** працюючих міста й села. Вона сильно **підчеркує і працює** над зєднанням всіх працюючих для боротьби за новий соціялістичний лад.

Українська Соціялістично-Демократична Партія в останніх роках розбилася і довгий час не проявляла діяльности. Про причинки не будемо тут розписувати ся. Фактом будемо тут розписуватися. Фактом є, що свідомі українські робітничі маси не пішли за тими провідниками УСДП., які покинули прапор боротьби за національні й соціяльні інтереси українського працюючого народу. Богато по українську думаючих членів УСДП. повернуло в ряди УСРП., щоби присьвятити свої сили для великої ідеї визволення всіх українських працюючих. Творення нових орґанізацій соціялістичних на українському ґрунті в теперішну пору булоби тільки повторенням старих номилок. Українському пролетаріятові міст і сіл є тільки одна дорого: до УСРП. Не розбиватися на атоми. Українського сільського пролетаріяту є щораз більше. Щораз більша нужда вдирається до робітничих хат. Нема часу на дроблення сил. Дальший розділ, ще й орґанізований з гори певними інтеліґентними провідниками, між пролетаріятом села а пролетаріятом міста, побільшить тільки хаос і нужду між ними.

Закликаємо всі соціялістичні сили українського працюючого народу:

Ставайте в одну лаву!

Не розбивайтеся без причини на
Не розбивайтесь без причини на дрібні гуртки. Одна в нас велика соціялістична ідея!

Ідім під оден червоний прапор обєднаного українського соціялізму.

——::——

Після виборів до Каси Хорих у Львові.

У двох днях (17. і 18. листопада) відбувалися вибори до Каси Хорих у Львові. Участь голосуючих дуже мала, бо на 60 тисяч управнених голосувало несповна 16 тисяч. З цього видно, що робітнича кляса всетаки мало цікавиться долею такої приватної своєї установи, як Каса Хорих. Поодинокі ґрупи, що виступили зі своїми списками до виборів, зробили все, щоби розаґітувати робітників. Львівські мури червоніли й біліли від виборчих відозв. На протязі двох тижнів день у день відбувалися передвиборчі наради й віча ріжних ґруп. Але помимо того участь голосуючих була мала. Зокрема Укр. Виб. Комітет зробив усе, що було в його силах для освідомлення українських робітників про їх обовязки в звязку з виборами. Однак вислід голосування (2152 голосів на укр. лісту ч. 5) виказав, що й наші люде мало інтересувалися виборами. В нас нема статистики кілько є робітників Українців у Львові. Дехто нараховує їх на 15—20 тисяч. Дехто підносить те число на 30 тисяч. Розуміється, це все є здогади. На всякий випадок не помилимося, коли скажемо, що поза тими двома тисячами, які віддали свої голоси на український листок є ще тисячі таких, котрі цілком не голосували або пішли за українськими ґрупами при цих виборах.

Та як не як, але вислідом останніх виборів, ми повинні бути вдоволені. Це що, помимо скаженої аґітації ППС, натиску адміністрації ріжних підприємств і помимо того, що ППС мала весь виборчий апарат у своїх руках, найшлося все таки дуже поважна громада українських робітників, яка пішла за нашим українським листком, це вказує на великий зріст національної й клясової свідомости в українській робітничій масі Львова. Щож бо три роки тому назад, при виборах до тоїж самої Каси Хорих ніхто не знав і не чував про свідомий український робітничий елемент. Тоді була тільки ППС і вона була всевладною панею Каси Хорих. Тепер картина змінилася. Поруч делеґатів з »двійки« приходять до голосу також відпоручники українського робітництва. Є їх тепер тільки вісім, але слідуючі вибори скріплять чисельно українське представництво в Раді.

Вислід голосування в днях 17. і 18. листопада виказав, що ППС не має вже такого великого впливу на робітничі маси Львова, як іншими роками бувало. Це тим болючіше для неї мусить бути, бо вона тепер ішла разом зі сіоністами, тобто з жидівською буржуазією і з жидівськими соціялістами, Бундом і Поале-Сіон — правицею — одним бльоком, та помимо того цей польсько-жидівський бльок добув 36 мандатів. Але патріотична ППС не може бути з цього вдоволена, бо ще недавно вона мала майже усіх 60 мандатів у Раді.

Ці дні принесли також ганебну невдачу і комуністам. Їх список »Робітнича Солідарність« ч. 3. одержав смішну кількість голосів. На всіх 15633 відданих голосів

комуністи дістали всього 926 голосів і 3 мандати. Не голосуванням на лісту ч. 3. робітники Львова доказали, що вони пізналися на комуністичній крикливій демаґоґії. Свідомий український пролетар не дав їм свого голосу, хоч комуністи горляють, що вони тільки є одинокими оборонцями українських робітничих інтересів. Поміж трома вибраними з їх лісти делеґатами нема ні одного Українця.

Перегляд останніх львівських виборів не бувби повний, колиб не звернули ми уваги ще не справу досить великого успіху фашистівської польської одинки. Вона добула 13 мандатів коштом ППС. Для українського робітництва це має остільки велике значіння, що тих тринацять одинкарів, будуть намагатися, на спілку з делеґатами з ґрупи обезпечуючих працедавців, захопити заряд Каса Хорих у свої фашиствсько-буржуазні руки. Українські делеґати будуть мусіли рішуче протиставитися тим апетитам.

Виборами до Каси Хорих започатковано самостійний український робітничий рух. Його треба дальше придовжувати, аж поки українське робітництво не визволиться цілковито з під чужих впливів.

О. Винницький.

ла нічого спільного. На це вони не мають права. Бо ті польські »товариші« звязалися при тих самих виборах одним бльоком з сіоністами — представниками жидівських капіталістів, які, як відомо, зі світом пролетаріяту **не то українського**, але и польського — не мають нічого спільного.

Панове Сіоно-ПеПейси! Мовчіть, коли власне у вас є масло на голові!

До польських соціялістичиих мародерів.

»Польська шляхоцька культура в Сх. Галичині виросла з крови й поту українського працюючого народу« — так мусів признати вожд польської партії соціялістичної в межах колишньої Австрії, а теперішний маршалок сойму вільної Польщі — Іґнаци Дашиньскі.

Забув одначе, чи стидався признати, що сила **польської** партії соціялістичної у Сх. Галичині росла також силами українського пролетаріяту. Забув, чи стидався польський соціяліст признати, що східно-галицькі польські соціялісти, члени ППС, не ширили між українським пролетаріятом тих визвольних ідей, які ширили між польським пролетаріятом. Навпаки, тут вони мали завжди дві мірки, провадили подвійну бухгальтерію — бувало, поборювали визвольні стремління українського пролетаріяту, ставали проти його культурних, господарських і політичних вимог, а навмисне створювали атмосферу для національного відступництва. На це в нас є факти.

Тому ми з усмішкою прочитали злосливу статтю органу польських східно-галицьких ніби соціялістів в ч. 264 »Дзєнніка Людового«, в якій вони жалуються, що українські соціялісти й українське робітництво пішло без »опіки« ППС окремою лістою до виборів до Каси Хорих міста Львова.

Щож? Сердяться прихильники »т.« Гавзнера, що »найтемніший і найдикший елемент« як пише п. А. В. Гавзнер у своїй брошурі »Лістопад 1918 р.«) не хотів голосувати за їх виключною господаркою у »Касах Хорих«, але забажав і собі там порядкувати. Це їм вільно!

Але дивна є мораль ніби-соціялістів, коли вони накидаються на українських соціялістів за те, що голосували на лісту 5, що була лістою українського робітництва й мізерно оплачуваного приватного урядництва, а з буржуазією на ма-

Зарібки робітників і слуг.

Кому добре живется, той журн не знає. А добре живеться нині тільки тому, хто вміє так головою покрутити, щоби не тільки сам він на себе працював, але й другі на нього робили. Добре тому, хто має фабрику чи фільварок; голодні пролетарі йдуть до нього на роботу, бо мусять і так з кожної душі по ниточці і богачови сорочка.

Капіталістична кляса дивується, чого той бідний пролетар хоче. Нероби, каже, кричать про кривду, робити їм не хочеться. Голота була голотою і буде голотою, бо лиш би даром хотіла їсти, а не хоче знати, як ми капіталісти гірко запобігаємо та ночий не досипляємо. Не досить голоті того, що взагалі по світі ходить?

Такими і подібними словами зневажають нині робітника і то не лиш того чорнороба, але й того що школи покінчив, а праці не має. Доброго слова не мають для безробітного, тільки грубе поведення і насміх. Навіть свої, ніби українські фірми і установи, що виросли на грошах українських чорноробів, і ті нераз відносяться до бідака, як до якогось свого ворога, що напосіся на їх життя. Ситий голодного не знає.

Які платні мають нині робітники? Ще найліпше платять нині кваліфікованих робітників, от як друкарів, мулярів, слюсарів, столярів, копальняних вертачів; ті одержують за 8 годин праці 8—10 золотих, а часом ще і більше; але небогато; уся більшість промислових робітників одержує 5 до 6 золотих, а часом ще менше; а недоростки і жінки — ті вже страшно бідні і навіть урядові статистичні викази подають, що за цілиський день гарівки їм платять напр. у Бориславі, в смердячих, нездорових рафінеріях $2\frac{1}{2}$ **до 3 золотих!** Подібно нужденно платять робітниць в ткацькім промислі ($3\frac{1}{2}$ золотого!).

Але вже всяку міру переходить те, що діється на сільських і ісолвих роботах. Це вже така ганьба, що міністерські статистики вже навіть не торкаються цеї справи. Відома-ж бо річ, що тут кажуть цілий день робити за 2 злоті, а як-де то навіть за злотого! Цілий день праці за $1\frac{1}{2}$ кг хліба! І за це має чоловік жити, одягатися і дітей годувати! Страшно робиться, коли подумати, що так живуть не тисячі а міліони людей, сохнуть на тілі, западають на здоровлю і робять ще слабших харлаків, як вони самі!

Не ліпше стоїть справа з людьми умової праці. У нас такі відносини, що нині вже не оплачується кінчити школи, бо з тих, що їх скінчили, лиш дехто буде робити умову роботу, а більшість буде робити роботу ручну (фізичну). І платня тих, що дістали умову працю в канцеляріях, кооперативах чи купецьких канторах є мізерна, точно сказати голодова. Пересічна платня канцелярської сили в українській кооперації поза Львовом виносить 100—150 зол. місячно; і

П. ЗАДУМА.

Сухий день.

З гуцульського побуту.

Десь коло полудня звіялась така сніговиця, що Дмитро казав різникові тай жінці внести розчетвертованого пацюка в хату.

— Аґій на це! Вид дваціт років уже такого ни паметаю... Грійте-си, тай мемо зараз розбирати. Коби лиш сегодне ми з цим скінчьили.

Хухаючи та шуруючи руки придивлювався солинині, яку треба було відобрати від мяса.

Через недовгий час бухнула дверми пара і в хату ввійшла засніжена та сціпеніла жінка.

— А ти куда, Аднице, справилаcи в таку лють?

— Та біда мні, Дмитрику, вігнала з хати. Ой біда, ни гаразд. На двір нима права показатиси, бо так хрестиним стине, йик віск.

— А ти чьо йдеш з хати, йик таке си діє, що крий Боже...

— Ой мушу йти Василинко. Мушу!... У мене в хаті також так тепло, йик і на дворі. В кого є свій ліс тай свої дрива, тот може і в хаті сидіти.

— Треба було пристаратиси — воркнув різник.

— Та-же прийшласми до вас, Дмитрику годний, за ту смереку знати, що фортуна на вашім звалила. Вна близко мої хати, то з дітворієв йикосбих притьигла, ік бих-си стокмили.

Там лежьи штири і всі штири буду продавати. Але тото ни до вас. Ни дасте собі ради з роботов. Прото одовиця...

— А шоби ви хотіли?

— Я хочу, аби за ті штири смереки знести сіно з верха.

— Ой видко-си, шо ни до мене бідної аж штири. Я коби одну могла роздобути, а за штири і бесіди нима. Ой нима...

Сіла на лавиці та схилила зажурену голову. На дворі вітер свище та кидає до вікон грубі плати снігу. Анниця думає важку думу:

— Бідні мої сирітки! Без ватерки у студени мут пухнути...

Важка задума налягла на серце колодою. Дмитро з ґаздинею складають мясо та посолюють солонину. В печі тріскотить огонь...

Анниці здається, що це нитки життя десь у грудях рвуться та тріскають...

Мовчанку перериває різкий голос:

— Дайко води, жінко, напитиси!

Метнулась ґаздиня до коновок. Чер — чернятком — а води нема...

— От тобі слуги! — навіть води в хаті нема — забідкалася.

Анниця прокинулась мов з просоння, та кинулась до коновок.

— Я принесу води... Зараз принесу.

— Та найко! Служниця зараз прийде...

— Ий та я принесу — нічо ми-си не стане.

— Корона з голови не впаде — ни бійси — докинув різник.

Вийшла з коновками за двері та зникла в сніжній хуртовині.

А тимчасом ґазда перерікається з ґаздинею.

— От тобі слуги! Знают лиш плату брати, а роботи дас-бі... Але й ти не могла сама піти або служнищі зачекати! Та де там! Вона при чужому падькає... Давай типерм мньиса або солонини. Давай, бо в тебе за богато. Гадаєш шо вна за дурно принесе тобі води?

Ґаздиня мовчала. Чим тут себе оправдати?

— А таких най прийде пару, тай свині не стане. Тогди хіба ти, підеш до другого воду носити йик схочиш мати солонину...

— Ни дам, ни біси ни дам! Таже сегодне пьитниця, сухий день, а в сухий день скором ни даєси нікому. Ти хіба забув?...

Дмитро промимрив щось під носом. В сінях застукотіла Анниця з водою.

— Ой матічко пречіста, пьигнонько сітенька, допоможи нам це докутати — промолила ґаздиня як Анниця поклала коновки з водою.

Руки звіяли — сама потич сіла на лавицю. Одно слово що вчула, пригадало їй »сухий день«. Сеї днини не дістане нічого хоч-би і до вечора носила воду. А у неї він справдішний сухий день...

Жаль стиснув горло, а слези трохи, трохи, не зрадили болю души...

— Бувайте здорові!...

— Гости здорова...

Вибігла з хати, щоб ситий не знав, що в голодного діється. На дорозі не було ні живої душі. Сніг падав на лице, а вітер завівав його в очі.

В мізку сверлувала якась болюча думка.

— Для бідного кождої днини сухий день — у него і на Великдень, сіта пьитниця...

Анниця з жалем в душі, з німою байдужностю простувала до своєї хатчини, де на неї чекали перемерзлі та голодні сироти.

Пояснення до гуцульських слів:

Годний = поважаний, гідний пошани. Фортуна = вихор, буря. Стокмитиси = згодитися, прибити згоду. Прото одовиця = як звичайно одовиця. Ватра, ватерка = огонь. Дас-бі = скорочене від: дасть Біг. Падькає = бідкає, нуждується. Мньисо = мясо. Сухий день = день (звичайно пятниця) в який не дається ані не продається мяса, молока, сира і масла з хати. Скором = мясо, молоко, сир і масло. Докутати = докінчити, закінчити. Потич = мов пяна.

це, є люде, що часто кінчили вищі школи. Вже давно до історої належать ті часи, коли канцелярист чи канторщик рахували себе за щось »ліпшого« чи »вищого« від реміснячого челядника чи фабричного робітника. Нема вже днесь для того жадних підстав.

До того всього приходить національний шовінізм Поляків; Українець не дістає посади ні на залізниці ні при магістрацьких роботах, ні в канцеляріях. Доживають свого віку ще ті кондуктори, машиністи чи монтери, що були на посадах ще з австрійських часів; нового нарибку українського на урядові посади не приймають; а і в приватних польських та жидівських фірмах нашого брата не спішаться приймати, хіба коли вже не мають інших, своїх сил. Отже коли правдою є, що бідний, є польський пролетар (а ми не кажемо, що він роскошує) то вже двічі бідний є пролетар Українець, коли він не хоче запертися своєї нації і мови.

Окремо хочемо сказати про **домашних слуг.** Це є сільські дівчата, що їх до міста пригнала нужда і голод. Це є нещасні істоти, що цілїський тиждень не знають виходу, крім одної неділі »на службу божу«. Цілїський тиждень така служниця, як трапить на лихих господарів, мусить виносити їх кепські гумори, а то й побої. І ніхто за неї не обстане, бо те все покривається »тайною домашнього огнища«. І платня за те все часом така, що не дає навіть за-що одягатися (20—25 зл. місячно); але ще 5з платнею пів-біди, колиб хоч їсти давали. Тимчасом таку слугу годують нераз відпадками, тай то відмірюють кожний крайчик хліба, як у пісні співається: по кусочку крає, що дня вимовляє!

Так то живеться нині бідним людям, що не мають власного господарства і живуть із служащого хліба. Не рахуємо тут видатків робітничої родини; про це напишемо колись другим разом. Але вже з тих мізерних зарібків робітництва видно, що робітництво, помішники, челядники і слуги мусять разом сходитися, орґанізуватися в професійні спілки та ріжні освітні товариства, щоби порадитися, як добиватися ліпших умов праці.

Евстахій Оліярник.

Українське робітництво Станиславова відпровадило в могилу свого довголітного орґанізатора і народного діяча, тов. Е. Оліярника. Він був одним з тих численних українських робітників, що без розголосу і шуму роблять велику, неоцінену творчу роботу. Праця його в робітничих орґанізаціях зєднала йому любов і пошану серед широких кругів українського пролетаріяту. Це видно от хочби з цього, що йому доручили провід т-ва »Народний Дім« укр. залізничників, кооп. »Надія«, Повіт. Союзу Кооперативів, орґанізації домашних сторожів і загальної професійної робітничої орґанізації.

Та не тільки в орґанізаціях економічних і професійних працював покійний.

Видатну участь брав також і в політичному українському житті. Він був членом делеґації Української Національної Ради на Трудовий Конгрес і Свято Обєднання України. Орґанізував окремий курінь залізничників з котрим вибрався разом з армією за Збруч. Там перебув усе горе йцілу траґедію прогнаних з батьківщини скитальців. Повернувши до свого рідного Станиславова опинився без праці. До залізничої служби його не приняли.

Не покорився можним. Остав до смерти вірним своїм ідеям борця за волю народу. Українське робітництво гідно вшанувало покійного товариша, масово відпровадивши його на вічний спочинок. Від їх імені прощав покійного тов. посол Лев Бачинський, голова У. С. Р. П. Р.

При виборах до Кас Хорих голосуйте на листу Укр. Виборчого Комітету Обезп.

З львівських справ.

(Орґанізація львівського робітництва. — Життя по товариствах. — Робітники, міщане і інтелїґенція.

В житті львівського українського робітництва видно деяку зміну. Передовсім видно велике заінтересовання українським національним рухом; тим дуже занепокоєні панове Гавзнери і їх товариші, що досі спокійно давали себе вибирати в посли і до Кас Хорих голосами українських робітників і слуг, а на кожнім кроці помітували Українцем. Вже вибори до сойму страшенно занепокоїли пепесяків (ППС). Українське робітництво масово віддало свої голоси на листу українську, навіть буржуазного напрямку, (бо іншої української листи тут не було), тільки тому, щоби не дати голосів на польську листу. Те саме ми побачили тепер при виборах до Каси Хорих. Українська листа сама, власними силами, здобуває третину того, що листа обєднаних пепесів, жидівських соціялістів і жидівської буржуазії (сіоністів). Коли-б пепеси йшли до виборів самі, то певно не здобулиб більше, як українська листа.

Ці факти свідчать про одно: що українське робітництво вже остаточно визволилося з духової неволі, в якій досі перебувало. Часи панування ППС коштом українського робітника зачинають приходити до кінця.

Цей самобутній зрив українських »найнизших«, як у нас привикли говорити, вєсть треба перемінити в орґанізовані форми, поки запал не остиг. Українські робітники, дозорці, челядники, слуги, служба залізниць, трамваїв та громадських підприємств, о скільки ще не мають своїх українських товариств, мусять негайно приступити до їх заснування, як в центрі міста, так і по всіх дільницях.

Якою має бути форма тих орґанізацій? По всіх дільницях є вже завязки таких товариств. Є передовсім читальні »Просвіти«, є в центрі »Зоря«, »Сила«, є товариство слуг, є »Луг«, є ще декілька товариств. Все це, є товариства клюбово-родинного характеру, почасти спортового. Притім деякі з цих товариств, прим. читальні »Просвіти« є не всюди життєздатні через те, що в них перемішані всі »стани і верстви«, інтелїґенція, майстри і почасти челядники та слуги і при недемократичности нашої інтелїґенції і майстрів тут на слугу і челядника дивляться з висока. Тому елементу робітничого і слуг ми тут майже не бачимо. Вже більше бачимо їх в професійних товариствах, як »Сила« і в »Лузі«; але професійні спілки всі, є в руках польських і наше робітництво там деморалізується.

Отже, щоби робота мала твердий грунт під ногами, треба творити орґанізації з **демократичним духом,** найкраще чисто робітничі, де чи то при розмові чи на вабаві не викинуть чоловіка за те, що він »не має запрошення«, або не убрав вечерового одягу (бо знаємо такі випадки з життя наших товариств). Назва товариства є байдужа; чи то читальня чи »Луг«, чи »Зоря«, чи професійна спілка — всюди треба робітникам і слугам вписуватися і Заг. Зборах вибирати до виділів людей дійсно демократичного і соціялістичного духа, які вичистять ці орґанізації зі старих »аристократичних« манєр. Україна буде направду рости тільки працею широких і найширших мас. Одиниці чи десятки одиниць інтелїґентів, студентів, паничів і студенток, самі без нас не вдіють нічого і їх патріотизм, хоч може й щирий, але без демократичних основ, все буде кволий та безсилий. Тільки тверді мозолисті руки, в сполуці з білими руками умових працьовників, зроблять якесь більше діло, бо тих мозолистих рук є мілїони, а самих білих лише сотні.

Крім товариств культурницьких треба конче засновувати товариства **економічного характеру** і це двоякого типу. Перше — **спілки професійні** (заводові), для кождого головного фаху окремо. Отже треба створити професійну спілку домашних слуг, яка буде пильнувати прав домашних служниць і брати їх в оборону та помагати при підшуканні праці. Далі потрібні: спілка дозорців, спілка залізничників, спілка металевців, спілка трамваєвої і електричної служби, спілка будівельних

Місто і село.

(Докінчення)

Хліб мусить хтось сіяти, так само хтось мусить шити чоботи і ткати сукно і перкалі; не будуть-же того робити ні банкирі, ні дідичі ані ксьондзи. Отже всяка пропродуктивна праця є потрібна і дуже по дурному міркують ті, хто каже, що »хлоп може женти без робітника«. А хіба той хлоп не буде завтра робітником, або двірським наймитом? Хиба в нього такі гаразди нині, щоб носа дерти перед робітником? А навідворіт, той чоловік, що попал у місто, і став десь на службу, та приодяг міське шаття, хіба він має потребу »різати пана«, та зневажати селянина, як то часто діяться? На жаль наші люде нераз плюють у те гнїздо, з якого вони самі виклювалися. Не на то, кажуть, гірше, як з Івана пана! Ходить собі по Львові чи по Перемишлі чи по Стрию, Тернополі чи Станиславові такий скажім **Іван Перепічка,** що ще два роки тому прийшов до міста у селянській свиті, а нині він вуси напшикує як два цьвочки, ніс до гори задертий, по польськи цвенькає і все лиш думає, яку бито ще вищу »посаду« дістати, найліпше »паньствову« аби вже ніхто в нім не підозрівав хлопського сина.

Такі робітники, що забувають свою українську націю і селянського брата приносять тільки ганьбу робітництву. Вони зраджують трудовий нарід і тягнуться як причінка до воза тих катів і визискувачів, що гноблять весь працюючий народ. **Робітництво не має дивитися на тих людей;** вона має бути скромне, не гордувати братом селяном, памятаючи, що прийде час, коли ми руку в руку, народ трудовий міст і сіл, станемо до бою з капіталістами і гнобителями.

Отже не слухаймо тих, хто сіє розбор між трудовим селянством і робітництвом, бо це є вороги людей праці. Селяне і робітники, є дві трудові верстви, а їх визискує третя верства, капіталісти (земельні, торговельні, промислові і фінансові). Хто ширить незгоду між українським трудовим народом, той робить це в інтересі капіталу; до капіталістів в інтересі капіталу; бо капіталістичний світ лякається дуже спілки селян з робітниками.

Але коли робітництво з міст буде справді держати себе здалека від селян, тоді нехай воно не здивується, коли селяне будуть давати послуг всяким капіталістичним нашіптувачам і будуть робітника ненавидіти. Тому ми кличимо робітників до згоди з працюючим селянством; робітництво, чим може нехай допомагає селянам просвітитися, а селяне нехай підпирають робітників де можуть, напр. при страйках, в кооперативній орґанізації, при глядані праці то-що. Робітники по містах нехай засновують свої споживчі кооперативи, а товар нехай купують прямо в сільських кооперативах, без посередників. Так здійсниться спілка людей праці міста і села.

Такою спілкою можна буде побороти капіталу і тих всіх, що не сіють і не жнуть, а з гандлю і ґешефту їх сало розпирає. Тоді в місті буде лепше людей що живить без праці і те місто не буде селові таке вороже як є днесь.

Не може-ж бути вічно кривда наколь світа. Мусимо колись привести до кращого ладу.

Жіж українцями є тільки одна група людей, що щиро хоче такої єдности робітництва з селянством. Це є українські соціялісти-радикали, що мають в своїх рядах цвіт українського поступового селянства і найсвідоміших національно і клясово робітників-українців. Партія УНДА опирається на духовенстві і спекулює на куркулях (кметях); партія сельроба (комуністи) голосить засаду панування робітництва над селянином (диктатури пролетаріяту). Ясна річ що де є диктатура, там нема рівноправности. Про диктатуру міста над селом думають досить капіталісти, отже не треба про те ще думати й соціялістам. Правдивий соціялізм може голосити тільки **рівність всіх людей праці.** Такої рівности бажає Українська Соціялістична-радикальна Партія.

К. П.

робітників, спілка челядників ремісничих, спілка купецьких помічників і т. д. Ті спілки мають робити збірні умови про оплату праці своїх членів, в разі потреби проголошувати навіть страйки і т. д.

Але на тім ще не конець. Кромі спілок професійних треба у Львові ще створити в кождій дільниці по одній **споживчій робітничій кооперативі,** (склепі), яка буде давати своїм членам добрий, не шахрований товар за відповідну ціну. Нині цілий світ робітничий має свої кооперативи; мають їх наші робітники в Перемишлі, Дрогобичі, тільки Українці в центрі, у Львові досі недогадалися повторити по всіх дільницях робітничі споживчі кооперативи.

Про цю справу ще напишемо окремо другим разом.

Проти диктатури кліки.

Збори СУПРУГ-а.

Найстаршою самостійною українською становою організацією в Галичині є Союз Укр. Приватних Службовиків Галичини (СУПРПГ). Оснований у 1914 р. постепенно набирал значіння і сили. Зокрема після війни розвинувся він у сильну організацію, яка своїм впливом змогла з успіхом виступати в обороні інтересів своїх членів. А члени ці це службовики ріжних українських культурних і економічних установ з цілого краю. Тепер Союз обєднує біля 600 членів.

Союз є організацією становою неполітичною. Через те обєдналися в ньому люде ріжних політичних переконань. Раду Союзу вибирали з осіб здатних і охочих до діла не питаючи чи він такий чи сякий. Так сталося і в лютім ц. р. До Ради обрано людей про яких були переконані збори, що вони підуть утертим шляхом взаїмної товариської толеранції та збережуть неполітичність організації. Та якжеж завелися. В Раді найшлися чотири сельроби. Їх загалом усіх в організації набереться небільше 8—10 осіб. Вибираючи з десяти всіх сельробів чотирох до Ради, дали Заг. збори найкращий доказ толеранції до їх політичних переконань.

Але довіря цього вибрані сельроби грубо і ганебно надужили. Дірвавшись влади хоч маленької, вони використали її для цього, щоби вжити організації для своїх партійних цілей. Маючи редакцію »Службовика«, союзного органу, нападали в ньому на інші несельробівські політичні ґрупи. Члени це терпіли. Аж прийшли вибори до Кас Хорих. І тоді появилися в »Службовику« статті голови Кота, в яких він по диктаторськи наказав усім українським службовикам голосувати на комуністично-сельробівські списки т. зв. »Робітничої Солідарности«.

Цього було вже за богато. Серед членів піднялося оправдане негодування на отаманські витівки п. Кота і його трьох побратимів з Ради. Вони перетягли струну, но і вона лопла.

Члени зажадали скликання Надзвичайних Загальних Зборів, які дійсно відбулися 25. листопада цр.

Збори ці були одні з найцікавіщих, які доводилося бачити за останні роки у Львові. Вчинок сельробівської кліки піддано безпощадній критиці. Вони ріжними способами намагалися рятувати своєї втраченої позиції але дарма. Збори в рішучій формі напятнували ганебну диктаторську поведінку пп. Котів і Сороневичів, як стремління до розбиття єдности організації. Цю зрадницьку роботу сельробів виказав прекрасно у своїй промові тов. д-р К. Коберський.

В результаті переобрану Раду Союзу, до якої не допущено ні одного сельроба. Головою Союзу вибрано тов. А. Крушельницького, відомого письменника, педагога і громадського діяча, українського соціяліста. Крім цього війшли до Ради люде, які дають запоруку, що Союз поверне назад на старі позиції справді української професійної організації, а не партійної сельробівської лавочки.

Службовик.

З робітничого життя.

Як заробляють робітники?

Міжнародне бюро праці в Женеві оголосило свої досліди над висотою заробітків робітників у поодиноких столичних містах Европи. Беручи за 100 плату робітника в Лондоні виходить, що в Копенгазі (Данія) робітник має — 108, в Штокгольмі — 88, Амстердамі — 85, Берліні — 71, Парижі — 56, Мадриті — 54, Брукселі — 49, Празі — 47, Відні — 45, Римі — 43, Лодзі 41 а в Варшаві — 40!

Варшавський робітник заробляє отже тільки третину цього, що робітник копенгаський. Львівський пролетар не має навіть такої плати, як варшавський. Якжеж супроти тих нагих цифр виглядає твердження буржуазії, що робітникам добре живеться, що силою давити треба всяке домагання пролетар'яту підвижки плати за працю.

Колись український соціял-демократ тепер пепесівець.

»Дзеннік Людови«, орган пепесяцького соціяльшовінізму в дописі з Дрогобича приносить цікаву новину про це, якто бувший український соціяліст д-р Скибінський промовляв на зборах робітників з »Польміну«, як член ППС та взивав їх стояти вірно під їх прапором. До чого докотився український сальоновий соціяліст на десятому році істнування Польщі і протипролетарської політики ППС! Тепер, коли серед українського пролетаріяту йде живе стремління в напрямі усамостійнення українського робітничого руху, найшов новий відступник, що покинув наші ряди. Нам його не жаль.

І ще на цей раз пепесівці горою.

Істнує у Львові така штука, що зоветься Професійна Рада профспілок. Вона має свій Виконавчий Комітет профспілок. Оба ці органи є ще досі під неподільним впливом соціял-зрадників з під стягу ППС. Правду кажучи то Вик. Ком. власне не істнував, а від його імени виступив партійний комітет ППС. Це не є жадною тайною для робітників у Львові. Вони не годують з цього приводу, але ще досі не здобулися на це, щоби дати належну відправу панкам з ППС. по пальцях — за надуживання профорганізації для своїх партійних цілей.

Пробують це робити комуністи. Вони рішуче виступають проти пепеесів, але їх акція не має жадного успіху, бо вона занадто білим ликом шита. Всім ясно, що з поваленням царювання пепеесів прийшлаб большевицька диктатура, яка допровадилаб профорганізації до руїни.

Недавно відбулися збори Проф. Ради, на якій помимо опозиції комуністів, пепеееси провели вибір свого нового Виком. Ком. Їх впливи на професійний робітничий рух у Львові, хоч захитані, але ще сильні.

У цьому змаганні за впливи в Проф. Раді, українські робітники є тільки глядачами. Вони не беруть у ньому ніякої участи. Це вказує на те, що цю установу не вважають вони своєю, а чужою. Вони до неї належать, бо своєї Преф. Ради не мають. Час уже взятися до створення української Професійної Робітничої Ради у Львові, яка поведе організацію українського пролетаріяту зах. укр. земель.

СТРАЙК ЛЬВІВСЬКИХ БРОВАРНИКІВ.

Переслідування і шикани адміністрації львівських броварів вже з давна давалися взнаки занятим там робітникам. Але вони це терпеливо зносили до якогось часу. Та нарешті терпець урвався, коли підприємці, власники броварів, допустилися безсоромного зломання колективної угоди, відмовилися признати т. зв. хоробові дні та видалили з праці 18 робітників, переважно Українців. Цього знущання над собою не знесли робітники. Проголосили півгодинний демонстраційний страйк. Колиж ця демонстрація не помогла, проголошего загальний страйк. Панове польього загальний страйк. Панове польські соціялісти з Професійної Ради пішли на угоду з підприємцями, нікчемно зрадивши робітничі інтереси. Вони візвали до повороту до праці нічого не осягнувши. Страйк заломився, робітників віддано на поталу капіталістів.

Таку ролю відограють звичайно пепеси. Час найвищий, щоби українські робітники визволилися з під їх опіки.

Робітнич й адвокат.

Грошеві кари на робітників.

Розпорядок міністра праці і суспопікування з дня 1. вересня 1928 постановляє, що заклади (підприємства), яких реґуляміни праці предбачують накладання грошевих кар на робітників, є обовязані записувати кожну кару до **Книги грошевих кар.** Книга має бути прошнурована, щоби не можна було її фальшувати. Цей розпорядок важний для робітників тим, що з нього робітникам може бути і добро і лихо. **Добро** для того, щоби підприємець не міг валити на робітника дуже високих грошевих кар та ховати гроші з кар до своєї кишені. **Зло** від таких книг може бути через те, що така »чорна книга« може служити для переслідування немилих робітників, показуючи які то вони »нездари« чи »лінтяї«. — Отже на всякий випадок справа ця для робітників дуже важна.

Як кари можна накладати! Кара за один раз не може бути вища $1/4$ части денного зарібку робітника. В загальній сумі кари не можуть бути більші, як 1/10 зарібкової платні, що робітник дістає на руку нетто.

За що можна карати? Кари можна накладати лише за такі проступки:

1. За умисне зле виконування робіт, навмисне псуття підчас праці матеріялу, приладів і машин;
2. За неявлення до праці, спізнювання, або віддалення без дозволу з праці без оправданої причини;
3. За нарушення супокою;
4. За нетверезість при праці;
5. За непильнування приписів що до обережности при праці (при обходженню з вогнем, світлом і подібне, як поставлено в реґуляміні праці.). Кари не можна наложити на робітника по упливі 3 днів від поновлення проступку. Мимо кари працедавець може ще процесувати робітника за свою шкоду.

Робітник, на якого наложено кару неслушно, може звертатися до цивільного суду.

Як бачимо, закон цей є для робітника твердий і дуже пильнує інтересів підприємця. Тому робітники мусять боронити хоч тих скромних прав, які цей закон їм дає і не давати себе карати у випадках не предбачених розпорядком. Коли товариша покарано неслушно, а йому самому тяжко процесуватися, тоді повинна його взяти в охорону робітнича організація (професійна спілка).

До української поступової інтелігенції і студентства у Львові.

Чимало інтелігентних сил є серед українського громадянства у Львові, але якоїсь організованої культурно-освітньої роботи серед львівського робітництва воно не веде.

Ініціятивний гурток для організації систематичних популярно-наукових викладів по читальнях і інших товариствах Львова і передмість закликає отсею дорогою поступову інтелігенцію і студенство приступити до організації пляновоі культурно-освітньої роботи на тіхм занедбанім полі.

Охочих приняти на себе цей громадський обовязок просимо надсилати свої адреси до Редакції »Робітничої Справи« до кінця грудня ц. р. Ініціятивний гурток.

Не нищити »Робітничої Справи«! Коли ви перечитали, то дайте її товаришеві, хай він прочитає!

Видає і за редакцію відповідає: **Остап Коберський.**

З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуска 19. Тел 8-74.